บทที่ 3

การพิสูจน์สิทธิในการเรียกชดเชยเนื่องจากการสูญเสียโอกาสในการทำกำไร

จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่า แม้ว่าค่าสูญเสียโอกาสในการทำกำไรจะเป็นองค์ประกอบความเสียหายประเภทหนึ่งจากความล่าช้า แต่อย่างไรก็ตาม ค่าเสียหายดังกล่าวมักไม่ได้รับการชดเชย ดังจะเห็นได้จาก ตัวอย่างคำวินิจฉัยของศาลเกี่ยวกับการเรียกชดเชยสำหรับค่าสูญเสียโอกาสในการทำกำไร ดังต่อไปนี้

> *"The order of the Board of Claims (Board) that disallowed petitioner contractor's claim for loss of profits due to lost business opportunities and loss of value of the business was affirmed because there was no evidence that those damages were reasonably foreseeable at the time of contract formation.." (Commonwealth Court, 1985)*

จากคำวินิจฉัยข้างต้น สามารถแปลความหมายได้ดังนี้

> *"ศาลยืนยันคำตัดสินที่ไม่อนุญาตให้ฝ่ายผู้รับเหมาเรียกชดเชยสำหรับค่าสูญเสียโอกาสในการทำกำไรหรือมูลค่าทางธุรกิจที่สูญเสีย ทั้งนี้เนื่องมาจาก ไม่มีหลักฐานยืนยันว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นสามารถคาดการณ์ได้เมื่อทำสัญญา..."*

โดยสาเหตุหลักประการหนึ่งคือ ฝ่ายผู้รับเหมาที่ทำการเรียกชดเชยยังขาดความเข้าใจในแนวคิดและแนวทางที่ใช้ในการเรียกชดเชยสำหรับค่าสูญเสียโอกาสในการทำกำไร

โดยในบทนี้จะทำการนำเสนอใน 2 ส่วน ได้แก่ การนำเสนอแนวคิดที่ใช้ในการเรียกชดเชยสำหรับค่าสูญเสียโอกาสในการทำกำไรและการนำเสนอแนวทางในการพิสูจน์ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นสำหรับการสูญเสียโอกาสในการทำกำไร

ในการนำเสนอแนวคิดที่ใช้ในการเรียกชดเชยสำหรับค่าสูญเสียโอกาสในการทำกำไรนั้น ขั้นตอนในการวิจัยเริ่มจาก การวิเคราะห์องค์ประกอบที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเรียกชดเชยสำหรับค่าสูญเสียโอกาส ซึ่งองค์ประกอบดังกล่าวจะถูกนำมาพิจารณาร่วมกับแนวคิดเกี่ยวกับค่าสูญเสีย

โอกาสในการทำกำไรจากบทที่ผ่านมา เพื่อเสนอแนวคิดที่ใช้ในการเรียกชดเชยสำหรับค่าสูญเสียโอกาสในการทำกำไร จากนั้นจะทำการตรวจสอบแนวคิดที่นำเสนอโดยอาศัยการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อสอบถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อแนวคิดที่นำเสนอ ในส่วนของการนำเสนอแนวทางในการพิสูจน์ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นสำหรับการสูญเสียโอกาสในการทำกำไรนั้น เริ่มจาก การนำแนวคิดในการเรียกชดเชยสำหรับการสูญเสียโอกาสในการทำกำไรที่ผู้วิจัยนำเสนอจากวิเคราะห์ได้ข้างต้น มากำหนดองค์ประกอบเพื่อใช้ในการพิสูจน์ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น จากนั้นจะนำองค์ประกอบดังกล่าวมาใช้เป็นพื้นฐานในการนำเสนอแนวทางเพื่อใช้ในการพิสูจน์ความรับผิดชอบต่อความเสียหายดังกล่าว ทั้งนี้ข้อมูลที่ใช้ในการวิเคราะห์ได้จากข้อมูลปฐมภูมิและข้อมูลทุติยภูมิ ซึ่งข้อมูลปฐมภูมิได้จากคำวินิจฉัยของศาลตลอดจนเนื้อหาในสัญญาก่อสร้าง มาตรฐานที่เกี่ยวข้องกับการเรียกชดเชยความเสียหายและค่าสูญเสียโอกาส ในขณะที่ข้อมูลทุติยภูมิได้จากการศึกษาจากหนังสือและบทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้อง โดยรายละเอียดของการศึกษามีดังนี้

3.1 **องค์ประกอบที่ส่งผลสำเร็จต่อการเรียกชดเชยสำหรับค่าสูญเสียโอกาสในการทำกำไร**

จากการศึกษาในบทที่ผ่านมาพบว่า โดยทั่วไป ค่าสูญเสียโอกาสในการทำกำไรที่เสนอโดยฝ่ายผู้ว่าจ้างนั้นมักเป็นที่ยอมรับและได้รับความสำเร็จในการเรียกชดเชย อย่างไรก็ตาม แม้ว่าในปัจจุบัน ฝ่ายผู้รับเหมาจะมีความพยายามที่จะเรียกชดเชยในส่วนของค่าสูญเสียโอกาสในการทำกำไร แต่ค่าเสียหายในส่วนดังกล่าวมักไม่ได้รับการชดเชย

โดยในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์องค์ประกอบที่ส่งผลสำเร็จต่อการเรียกชดเชยเพื่อใช้เป็นพื้นฐานในการเสนอแนวคิดสำหรับการเรียกชดเชยเนื่องจากการสูญเสียโอกาสในการทำกำไร ซึ่งจากการวิเคราะห์พบว่า องค์ประกอบดังกล่าวประกอบด้วย

3.1.1 **สิทธิในการเรียกชดเชยที่อนุญาตตามสัญญา** (Right to Claim)

ในการเรียกชดเชยสำหรับความเสียหายใดๆ ฝ่ายผู้เรียกชดเชยจำเป็นต้องจัดเตรียมการการเรียกชดเชยตามขั้นตอนและเงื่อนไขในการเรียกชดเชยที่ระบุในเอกสารสัญญา โดยเงื่อนไขในเอกสารสัญญามักระบุองค์ประกอบค่าเสียหายที่สามารถเรียกชดเชยในแต่ละประเภทของการเรียกชดเชย

อย่างไรก็ตาม ในสัญญามาตรฐานมักมีเงื่อนไขในการระงับสิทธิในการเรียกชดเชยสำหรับส่วนของความเสียหายที่เป็นผลตามมา ดังจะเห็นได้จาก

ในสัญญามาตรฐาน FIDIC Red Book (1999 Edition) จากการศึกษาเนื้อหาในสัญญาพบว่าองค์ประกอบความเสียหายที่ให้สิทธิในการเรียกชดเชยขึ้นอยู่กับประเภทของความเสียหายที่เกิดขึ้น ทั้งนี้อาจให้สิทธิในการชดเชยองค์ประกอบความเสียหายเฉพาะในส่วนของต้นทุนที่เกิดขึ้น (Cost) อาทิเช่น ในข้อสัญญาที่ 4.12 (Unforeseeable Physical Conditions) หรือในข้อสัญญาที่ 3.44 (Fossils) หรือชดเชยทั้งในส่วนของต้นทุนที่เกิดขึ้นรวมถึงส่วนของกำไร (Cost plus reasonable profit) อาทิเช่น ในข้อสัญญาที่ 1.9 (Delayed Drawing or Instructions) ข้อสัญญา 2.1 (Right of Access to the Site) หรือ ข้อสัญญาที่ 4.7 (Setting Out) โดยในข้อกำหนดทั่วไปได้ให้คำจำกัดความของต้นทุนที่เพิ่มขึ้น (Cost) ดังนี้

"Cost means all expenditure reasonably incurred by the Contractor, whether on or off the site including overhead and similar charges, but does not include profit"

ซึ่งสามารถแปลความหมายได้ดังนี้

"ต้นทุนหมายถึง ค่าใช้จ่ายทั้งหมดที่เกิดขึ้นแก่ฝ่ายผู้รับเหมา ทั้งในสถานที่ก่อสร้างหรือภายนอกสถานที่ก่อสร้างรวมถึงต้นทุนทางอ้อมและค่าใช้จ่ายอื่นในลักษณะเดียวกันแต่ไม่รวมส่วนกำไร"

อย่างไรก็ตาม ในสัญญาดังกล่าวได้กล่าวถึงการระงับสิทธิในการเรียกชดเชยสำหรับส่วนของความเสียหายที่เป็นผลตามมา ซึ่งถูกระบุในข้อสัญญาที่ 17.6

Sub-Clause 17.6 (Limitation of Liability) "Neither party shall be liability to the other party for loss of use of any works, loss of profit, loss of any contract or for any indirect or consequential loss ..."

สามารถแปลความหมายได้ดังนี้

"ไม่มีฝ่ายใดจะต้องรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นต่อคู่สัญญาอีกฝ่ายสำหรับค่าสูญเสียโอกาสในการใช้ประโยชน์ กำไรที่สูญเสีย ความเสียหายของสัญญาใดๆ หรือ สำหรับ ความเสียหายทางอ้อมหรือความเสียหายที่เป็นผลตามมาที่เกิดขึ้น...."

ในสัญญามาตรฐาน AIA A201 (1997 Edition) ได้กล่าวถึงรายละเอียดขององค์ประกอบค่าเสียหายที่อนุญาตให้เรียกชดเชยในข้อสัญญาที่ 7.3.6 ในขณะเดียวกันในข้อสัญญา 4.3.10 ได้

กล่าวถึงการยกเว้นสิทธิในการเรียกชดเชยสำหรับความเสียหายที่เป็นผลตามมา โดยรายละเอียดมีดังนี้

Subparagraph 4.3.10 (Waiver of Consequential Damages)

"...Both the owner and the contractor waive claims against each other for consequential damages..."

สามารถแปลความหมายได้ดังนี้

"ฝ่ายผู้ว่าจ้างและฝ่ายผู้รับเหมางดเว้นสิทธิในการเรียกชดเชยต่ออีกฝ่ายสำหรับความเสียหายที่เป็นผลตามมา"

ในสัญญา EJCDC (1996 Edition) เนื้อหาในสัญญาได้กำหนดประเภทขององค์ประกอบของค่าเสียหายที่อนุญาตให้เรียกชดเชยจากความเสียหายไว้ใน *Sub-Article 11.01 (Cost of Work)* อย่างไรก็ตามในท้ายของข้อสัญญายังได้ระบุประเภทขององค์ประกอบค่าเสียหายที่ไม่ให้สิทธิในการเรียกชดเชย โดยรายละเอียดมีดังนี้

Sub-Article 11.01 (Cost of Work) "B. Costs Excluded. The term Cost of the work shall not include any of the following items. ... 5. Other overhead or general expense costs of any kind and the costs of any item not specifically and expressly included in paragraphs 11.01.A and 11.01B. "

สามารถแปลความหมายได้ดังนี้

"ข.ต้นทุนที่ยกเว้น ต้นทุนของเนื้องานจะไม่รวมองค์ประกอบต้นทุนต่างๆ ดังต่อไปนี้..5. ต้นทุนทางอ้อมอื่น หรือต้นทุนค่าใช้จ่ายใดๆที่ไม่ระบุและแสดงใน ข้อสัญญาที่ 11.01 ก.และ11.01 ข."

จากเนื้อหาในตัวอย่างของสัญญามาตรฐานที่ข้างต้น จะเห็นได้ว่า ในสัญญา FIDIC RED BOOK (1999 Edition) ได้ให้สิทธิในการเรียกชดเชยสำหรับองค์ประกอบความเสียหายอย่างกว้างๆ โดยไม่ระบุองค์ประกอบความเสียหายอย่างชัดเจน ในขณะที่ในสัญญา AIA A201(1997 Edition)และ EJCDC (1996 Edition) ได้ระบุองค์ประกอบความเสียหายที่อนุญาตให้เรียกชดเชยอย่างชัดเจน ในส่วนของค่าเสียหายที่เป็นผลตามมานั้น ในสัญญา FIDIC RED BOOK (1999 Edition) และ A201(1997 Edition) มีเนื้อหาระงับสิทธิในการเรียกชดเชยสำหรับค่าเสียหายในส่วนดังกล่าวอย่างชัดเจน แม้ว่าในสัญญา EJCDC (1996 Edition) จะไม่มีเนื้อหาในสัญญาระงับสิทธิในการเรียกชดเชย

สำหรับค่าเสียหายที่เป็นผลตามมา แต่อย่างไรก็ตาม ในสัญญาดังกล่าวอนุญาตให้เรียกค่าเสียหายเฉพาะองค์ประกอบค่าเสียหายที่ระบุในเอกสารสัญญาเท่านั้น

กล่าวโดยสรุป โดยทั่วไปสัญญามักระบุองค์ประกอบของค่าเสียหายที่อนุญาตให้เรียกชดเชยเฉพาะในส่วนของความเสียหายทางตรงในขณะที่ไม่อนุญาตให้เรียกชดเชยในส่วนของความเสียหายที่เป็นผลตามมาหรืออาจอนุญาตให้เรียกชดเชยเฉพาะองค์ประกอบค่าเสียหายที่ระบุในข้อกำหนดทั่วไปเท่านั้น ทั้งนี้เนื่องมาจากความเสียหายในส่วนดังกล่าวเป็นความเสียหายที่คาดการณ์ในอนาคต (Edmonds, 2003) การประเมินทำได้ยากเนื่องจากไม่สามารถประเมินได้เป็นตัวเลขเพียงจำนวนเดียว (Lemar, 2001) ส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของเสียหายที่ประเมินได้ ด้วยเหตุดังกล่าวส่งผลให้เนื้อหาในสัญญามักไม่อนุญาตให้เรียกชดเชยสำหรับความเสียหายที่เป็นผลตามมา

แต่อย่างไรก็ตาม ในกรณีที่ไม่มีเนื้อหาที่จำกัดสิทธิในการเรียกชดเชยสำหรับค่าเสียหายที่เกิดขึ้นจากการสูญเสียโอกาสในการทำกำไรในเอกสารสัญญา ฝ่ายที่ทำการเรียกชดเชยสามารถใช้หลักกฎหมายเกี่ยวกับการละเมิดเป็นพื้นฐานในการเรียกชดเชยสำหรับค่าเสียหายในส่วนดังกล่าว

3.1.2 ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น (Liability Responsibility)

กระบวนการเรียกชดเชยจะเริ่มขึ้นเมื่อคู่สัญญาฝ่ายหนึ่งฝ่ายใด เห็นว่าตนได้รับความเสียหายที่เป็นผลจากการกระทำหรือละเว้นการกระทำการใดๆของคู่สัญญาอีกฝ่าย ดังจะเห็นได้จากการศึกษาเนื้อหาในสัญญามาตรฐานต่างๆที่ระบุเกี่ยวกับมูลเหตุเบื้องต้นสำหรับการเรียกชดเชยสำหรับค่าเสียหายใดๆ อาทิเช่น

ในสัญญามาตรฐาน JCT 80 ได้กล่าวถึงมูลเหตุเบื้องต้นที่ฝ่ายผู้รับเหมาจำเป็นต้องแสดงเพื่อใช้ในการเรียกชดเชยสำหรับความเสียหายใดๆ โดยรายละเอียดดังกล่าวระบุอยู่ใน ข้อสัญญาที่ 26 โดยกำหนดให้ ในการที่ฝ่ายผู้รับเหมาจะได้รับสิทธิในการเรียกชดเชยนั้น ฝ่ายผู้รับเหมาจำเป็นต้องพิสูจน์ด้วยหลักฐานให้เห็นว่า

1) ฝ่ายผู้รับเหมารับภาระต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายทางตรงที่เกิดขึ้นซึ่งค่าใช้จ่ายดังกล่าวไม่ถูกชำระภายใต้สัญญา
2) ค่าใช้จ่ายดังกล่าวเกิดขึ้นเนื่องมาจาก

(ก) การส่งมอบพื้นที่ล่าช้าภายใต้ ข้อสัญญาที่ 23.1.2.หรือ

(ข) ความก้าวหน้าของโครงการโดยรวมหรือส่วนหนึ่งส่วนใดได้รับผลกระทบด้วยเหตุหนึ่งเหตุใดหรือหลายเหตุร่วมกันที่อ้างถึงใน ข้อสัญญาที่ 26.2

ในสัญญามาตรฐาน FIDIC Red Book (1999 Edition) มูลเหตุเบื้องต้นที่ฝ่ายผู้รับเหมาจำเป็นต้องแสดงในการเรียกชดเชยจากความเสียหายใดๆนั้น ฝ่ายผู้รับเหมาจำเป็นต้องแสดงให้เห็นถึงความเสียหายที่ฝ่ายผู้รับเหมาได้รับและสาเหตุของความเสียหายที่เกิดขึ้น ดังจะเห็นได้จาก ข้อความที่มักปรากฏในหัวข้อที่เกี่ยวข้องกับการให้สิทธิในการเรียกชดเชย ดังนี้ "...If the Contractor suffers (or will suffer) delay or incurs (or will incur) additional cost as a result of..." ซึ่งสามารถแปลความหมายได้ดังนี้ "...ในกรณีที่ฝ่ายผู้รับเหมาได้รับความเสียหายจากความล่าช้าหรือมีต้นทุนเพิ่มขึ้นที่มีสาเหตุมาจาก..."

ในสัญญามาตรฐาน AIA A201 (1997 Edition) ได้กล่าวในทำนองเดียวกับ ในสัญญามาตรฐาน FIDIC ซึ่งฝ่ายผู้รับเหมาจะทำการเรียกชดเชยเมื่อ ได้รับความเสียหายและความเสียหายดังกล่าวเกิดจากการกระทำของฝ่ายอื่น โดยรายละเอียดดังกล่าวปรากฏใน ข้อสัญญาที่ 4.3.8

Sub-Clause 4.3.8 "If either party to the contract suffers injury or damage to the person or property because act or omission of the other party or other for whose acts he is legally liable, claim shall be made ..."

ซึ่งสามารถแปลความหมายได้ดังนี้

"เมื่อบุคคลหรือทรัพย์สินใดของฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งภายใต้สัญญาได้รับอันตรายหรือความเสียหายเนื่องจากการกระทำหรือการละเว้นการกระทำจากฝ่ายอื่นหรือจากบุคคลใดๆที่ได้รับมอบอำนาจตามกฎหมาย การเรียกชดเชยจะเริ่มดำเนินการ..."

จากการศึกษาตัวอย่างเนื้อหาในสัญญามาตรฐานข้างต้น พบว่า ในการเรียกชดเชยสำหรับความเสียหายใดๆ ฝ่ายผู้เรียกชดเชยจะได้รับสิทธิในการเรียกชดเชยหรือไม่นั้น องค์ประกอบหนึ่งที่สำคัญคือความสามารถในพิสูจน์โดยหลักฐานให้อีกฝ่ายเห็นถึงมูลเหตุเบื้องต้นที่ให้สิทธิในการเรียกชดเชยซึ่งประกอบด้วย ความเสียหายที่เกิดขึ้นและสาเหตุของความเสียหายที่เกิดจากการกระทำหรือละเว้นการกระทำของคู่สัญญาอีกฝ่าย

3.1.3 การคาดการณ์ได้ถึงผลของความเสียหายที่เกิดขึ้นระหว่างลงนามในสัญญา (Foreseeability) และ ความแน่นอน (Reasonable Certainty) ของค่าเสียหายที่ประเมินได้

ความเสียหายที่เกิดจากความล่าช้าสามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภทได้แก่ความเสียหายทางตรง(Direct Damages) และ ความเสียหายที่เป็นผลตามมา (Consequential Damages) ซึ่งคุณลักษณะสำคัญที่ใช้จำแนกความเสียหายทั้ง 2 ประเภทคือ การคาดการณ์ได้ถึงผลของความเสียหายที่เกิดขึ้นระหว่างลงนามในสัญญา (Foreseeability) และ ความแน่นอน (Reasonable Certainty) ของค่าเสียหายที่ประเมินได้ (McDonald, 1989)

โดยในกรณีที่ค่าเสียหายที่เกิดขึ้นถูกพิจารณาเป็นความเสียหายทางตรง ค่าเสียหายดังกล่าวมักได้รับการชดเชยทั้งนี้เนื่องจากความเสียหายทางตรงเป็นความเสียหายที่สามารถคาดการณ์ได้ระหว่างลงนามในสัญญา(Foreseeability) และค่าเสียหายที่เกิดขึ้นสามารถประเมินได้มีความแน่นอนพอเพียง ในขณะที่ในกรณีที่ค่าเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นความเสียหายที่เป็นผลตามมา คุณลักษณะเกี่ยวกับการคาดการณ์ได้ถึงผลของการเสียหายและความแน่นอนของความเสียหายที่ประเมินได้เป็นส่วนสำคัญต่อความสำเร็จในการเรียกชดเชย ดังจะเห็นได้จาก คำวินิจฉัยของศาล ดังต่อไปนี้

> *"Lost profits due to lost business opportunities were recoverable in cases involving breach of contract, when they may reasonably have been supposed to have been within the contemplation of the parties when the contract was made, as the probable result of its violation, and where such profits were shown with a reasonable degree of certainty"(City Court,1949)*

จากคำวินิจฉัยข้างต้น สามารถแปลความหมายได้ดังนี้

> *"ค่าสูญเสียโอกาสในการทำกำไรที่เกิดเนื่องจากการละเมิดสัญญาดังกล่าวจะได้รับการชดเชยก็ต่อเมื่อมีการพิสูจน์ให้เห็นด้วยหลักฐานจากการละเมิดสัญญาดังกล่าวว่ามีการรับรู้ในช่วงที่จะมีการลงนามในสัญญาว่าเป็นผลจากการฝ่าฝืน และค่าสูญเสียโอกาสที่ประเมินได้มีความถูกต้องเพียงพอ"*

"Damages for loss of profits due to lost business opportunities caused by a breach of contract are recoverable. But the courts have been strict in their evaluation of the sufficiency of the evidence warranting a recovery of damages for loss of profits due to lost business opportunities. The appellate court uniformly has refused to permit a jury to speculate as to what might be probable or expected profits as an element of damages. Anticipated profits are recoverable only when they are made reasonably certain by proof of actual facts which present data for a rational estimate of such profits" (Supreme Court, 1958)

จากคำวินิจฉัยข้างต้น สามารถแปลความหมายได้ดังนี้

"ความเสียหายที่เกิดจากค่าสูญเสียโอกาสในการทำกำไรที่เกิดเนื่องจากการละเมิดสัญญาดังกล่าวจะได้รับการชดเชย แต่อย่างไรก็ตามศาลยังคงยึดหลักในการประเมินค่าชดเชยที่มีความถูกต้องเพียงพอ ศาลอุทธรณ์ไม่อนุญาตให้เรียกชดเชยสำหรับค่าเสียหายที่อาศัยการคาดการณ์ เช่น กำไรที่คาดการณ์ (Probable or Expected Profits) เป็นองค์ประกอบของค่าชดเชย กำไรดังกล่าวจะได้รับการชดเชยก็ต่อเมื่อได้รับการประเมินอย่างถูกต้องพอเพียง ซึ่งต้องพิสูจน์ด้วยข้อเท็จจริงให้เห็นว่าวิธีที่ใช้ในการประมาณส่วนของกำไรดังกล่าวมีความสมเหตุสมเหตุผล"

"Damages were recoverable for loss of profits prevented by a breach of contract only to the extent that the evidence afforded a sufficient basis for estimating the dollar amount of lost profits with reasonable certainty" (Supreme Court,1993)

จากคำวินิจฉัยข้างต้น สามารถแปลความหมายได้ดังนี้

"ค่าสูญเสียโอกาสในการทำกำไรที่เกิดเนื่องจากการละเมิดสัญญาดังกล่าวจะได้รับการชดเชยก็ต่อเมื่อมีการพิสูจน์ให้เห็นด้วยหลักฐานว่ามีการประเมินปริมาณกำไรที่สูญเสียโดยด้วยวิธีที่มีความชัดเจนสมเหตุสมผล"

จากคำวินิจฉัยของศาลข้างต้น จะเห็นได้ว่า คุณลักษณะเกี่ยวกับการคาดการณ์ได้ถึงผลของความเสียหายที่เกิดขึ้นระหว่างลงนามในสัญญา (Foreseeability) และ ความแน่นอน (Reasonable Certainty) ของค่าเสียหายที่ประเมินได้ ถือเป็นองค์ประกอบที่สำคัญต่อความสำเร็จในการเรียกชดเชย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเรียกชดเชยสำหรับค่าสูญเสียโอกาสในการทำกำไรซึ่งเป็นความเสียหายที่

เป็นผลตามมาประเภทหนึ่ง การขาดคุณลักษณะดังกล่าวส่งผลให้ไม่สามารถเรียกชดเชยในส่วนค่าสูญเสียโอกาสในการทำกำไรได้

จากการศึกษาข้างต้น สรุปได้ว่าค่าสูญเสียโอกาสในการทำกำไรจะสามารถชดเชยได้หรือไม่นั้น ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบต่างๆเหล่านี้ ได้แก่

1) สิทธิในการเรียกชดเชยที่อนุญาตไว้ในเอกสารสัญญา (Right to Claim) เนื้อหาของสัญญาไม่ยกเว้นสิทธิในการเรียกชดเชยสำหรับค่าสูญเสียโอกาสดังกล่าว
2) ความสามารถในการพิสูจน์ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้น (Liability Responsibility) ฝ่ายผู้รับเหมาต้องพิสูจน์ได้ว่า ได้รับความเสียหายจากการกระทำของฝ่ายผู้ว่าจ้าง
3) การคาดการณ์ผลความเสียหายได้ขณะลงนามในสัญญา (Foreseeability) ความเสียหายที่เกิดขึ้นจะต้องเป็นสิ่งที่รับรู้ได้ขณะที่ลงนามในสัญญา
4) ความถูกต้องและสมเหตุสมผลของวิธีที่ใช้ในการประเมิน (Reasonable Certainty) วิธีในการประเมินผลต้องมีความถูกต้องและสมเหตุสมผล

3.2 แนวคิดที่ใช้ในการเรียกชดเชยจากความล่าช้าในงานก่อสร้างสำหรับค่าสูญเสียโอกาสในการทำกำไร

ในการเรียกชดเชยสำหรับค่าสูญเสียโอกาสในการทำกำไรนั้น ฝ่ายผู้รับเหมาต้องแสดงให้ฝ่ายผู้ว่าจ้างเห็นถึงความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการสูญเสียโอกาสทางธุรกิจซึ่งเป็นผลมาจากความล่าช้าของฝ่ายผู้ว่าจ้าง โดยความเสียหายดังกล่าวอยู่ในรูปของกำไรที่สูญเสียจากโครงการที่พลาดโอกาสในการเข้าร่วมประมูลระหว่างที่มีความล่าช้าเกิดขึ้น

3.2.1 สรุปแนวคิดที่ใช้ในการเรียกชดเชยสำหรับค่าสูญเสียโอกาสในการทำกำไร

จากการประยุกต์แนวคิดของค่าสูญเสียโอกาสในการทำกำไรในทางการเงินร่วมกับองค์ประกอบที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการเรียกชดเชยที่วิเคราะห์ได้ข้างต้น ผู้วิจัยขอเสนอแนวคิดในการเรียกชดเชยสำหรับค่าสูญเสียโอกาสในการทำกำไรของฝ่ายผู้รับเหมา ดังนี้

ค่าสูญเสียโอกาสในการทำกำไร เป็นมูลค่าหรือประโยชน์ที่ยอมสละเมื่อต้องใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เพื่อวัตถุประสงค์หนึ่งแทนทางเลือกที่ดีที่สุด แต่อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัติ เป็นการยากที่จะระบุทางเลือกที่ดีที่สุดในการใช้ทรัพยากร อีกทั้งในการเรียกชดเชยใดๆ ความเสียหายที่เกิดขึ้นจำเป็นต้องมีความถูกต้องและน่าเชื่อถือเพียงพอ(Reasonable Certainty) ดังนั้น ในการเรียกชดเชยสำหรับค่าสูญเสียโอกาสในการทำกำไรจากความล่าช้าในงานก่อสร้างนั้น ฝ่ายผู้รับเหมาจำเป็นต้องแสดงทางเลือกที่ฝ่ายผู้รับเหมาตัดสินใจเลือกใช้ประโยชน์จากทรัพยากรจำกัดที่มีอยู่ โดยต้องแสดงให้ฝ่ายผู้ว่าจ้างเห็นว่าระหว่างที่มีความล่าช้าที่ชดเชยให้(Compensable Delay)เกิดขึ้น ฝ่ายผู้รับเหมามีโอกาสเข้าร่วมและชนะการประมูลโครงการ แต่ไม่สามารถเข้าร่วมประมูลโครงการดังกล่าวได้เนื่องจากทรัพยากรที่จำเป็นถูกกักไว้สำหรับบริหารโครงการที่ล่าช้า ซึ่งผลกระทบความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นที่รับรู้ร่วมกันระหว่างลงนามในสัญญา (Foreseeability) และมีการประเมินผลกระทบด้านค่าเสียหายด้วยวิธีที่ถูกต้องและมีความแน่นอน (Reasonable Certainty) ทั้งนี้จะต้องไม่มีเนื้อหาในสัญญางดเว้นสิทธิในการเรียกชดเชยสำหรับค่าสูญเสียโอกาส

3.2.2 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญต่อแนวคิดในการเรียกชดเชยค่าสูญเสียโอกาสในการทำกำไรที่นำเสนอ

ภายหลังที่ได้เสนอแนะแนวคิดที่ใช้ในการเรียกชดเชยสำหรับค่าสูญเสียโอกาสในการทำกำไร ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความถูกต้องของแนวคิดดังกล่าวโดยนำเสนอแนวคิดที่ใช้ในการเรียกชดเชยสำหรับค่าสูญเสียโอกาสในการทำกำไรกับนักวิชาการด้านการเงินที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการเรียกชดเชยหรือธุรกิจก่อสร้างจำนวน 3 คน ซึ่งจากการสัมภาษณ์สามารถสรุปเนื้อหาได้ดังนี้

ผู้ถูกสัมภาษณ์ทั้งหมดเห็นด้วยว่าแนวคิดในการเรียกชดเชยสำหรับค่าสูญเสียโอกาสในการทำกำไรที่นำเสนอดังกล่าวสอดคล้องกับทฤษฎีเกี่ยวกับค่าสูญเสียโอกาสในการทำกำไรในสายงานเศรษฐศาสตร์การเงิน แต่อย่างไรก็ตาม การเรียกชดเชยในส่วนดังกล่าวมีโอกาสเกิดขึ้นได้น้อย ทั้งนี้เนื่องมาจาก ในเอกสารสัญญา มักงดเว้นสิทธิในการเรียกชดเชยในส่วนดังกล่าว อีกทั้ง หากผู้เรียกชดเชยสามารถเรียกชดเชยในส่วนดังกล่าวได้จริง อาจส่งผลต่อภาพลักษณ์ของฝ่ายผู้รับเหมาที่ทำการเรียกชดเชย

แม้ว่าในปัจจุบัน การเรียกชดเชยสำหรับค่าสูญเสียโอกาสเกิดขึ้นน้อย แต่อย่างไรก็ตามในกรณีที่ไม่มีเนื้อหาสัญญางดเว้นในสิทธิในการเรียกชดเชยสำหรับส่วนดังกล่าว ในกรณีที่ผู้เรียกชดเชยสามารถพิสูจน์ได้ว่า ได้รับความเสียหายจากการกระทำของคู่สัญญา ผู้เรียกชดเชยสามารถใช้หลักการละเมิดเป็นพื้นฐานการเรียกชดเชย ทั้งนี้การยอมรับในการเรียกชดเชยดังกล่าวขึ้นอยู่กับการยอมรับในส่วนความเสียหายที่เกิดขึ้นของคู่สัญญาทั้งสองฝ่าย

3.3 องค์ประกอบที่ใช้ในการระบุความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการสูญเสียโอกาสในการทำกำไร

ก่อนที่จะเตรียมการในการเรียกชดเชยสำหรับค่าสูญเสียโอกาสในการทำกำไรจากความล่าช้าในงานก่อสร้างนั้น ฝ่ายผู้รับเหมาต้องมั่นใจว่าไม่มีเนื้อหาในสัญญาที่ระงับสิทธิในการเรียกชดเชยในส่วนของค่าสูญเสียโอกาสในการทำกำไร

จากแนวคิดที่ผู้วิจัยนำเสนอข้างต้นสามารถสรุปองค์ประกอบที่ใช้ในการระบุความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการสูญเสียโอกาสในการทำกำไร ได้ดังนี้

ในการเรียกชดเชยสำหรับค่าสูญเสียโอกาส ฝ่ายผู้รับเหมาต้องแสดงหลักฐานให้ฝ่ายผู้ว่าจ้างเห็นว่า

1) ความล่าช้าที่เกิดขึ้นเป็นผลจากการกระทำหรือละเว้นการกระทำของฝ่ายผู้ว่าจ้างตามหน้าที่ระบุไว้ในเอกสารสัญญาและผลของความล่าช้าดังกล่าวสามารถคาดการณ์หรือรับรู้ร่วมกันระหว่างลงนามในสัญญา
2) ผลของความล่าช้าที่เกิดขึ้นทำให้ฝ่ายผู้รับเหมาพลาดโอกาสในการเข้าร่วมการประมูล
3) ในกรณีที่ฝ่ายผู้รับเหมาเข้าร่วมการประมูล ฝ่ายผู้รับเหมามีโอกาสในการชนะการประมูล
4) ฝ่ายผู้รับเหมาไม่สามารถเข้าร่วมการประมูลในงานนั้นได้ เนื่องจากทรัพยากรจำกัดถูกกักไว้สำหรับงานที่ล่าช้า ส่งผลให้ทรัพยากรดังกล่าวไม่พอเพียงสำหรับการบริหารโครงการที่พลาดโอกาส

ฝ่ายผู้รับเหมาจะได้รับสิทธิในการเรียกชดเชยสำหรับการสูญเสียโอกาสในการทำกำไร เมื่อสามารถพิสูจน์ได้ว่าสภาพเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นไปตามที่ระบุไว้ในองค์ประกอบดังกล่าว โดยฝ่ายผู้รับเหมามีหน้าที่ในการเตรียมการหรือจัดเก็บเอกสารและข้อมูลใดๆที่จำเป็นต่อการพิสูจน์เพื่อใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงในการเรียกชดเชย รูปที่ 3.1 แสดงแนวคิดในการระบุความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นสำหรับค่าสูญเสียโอกาสในการทำกำไร

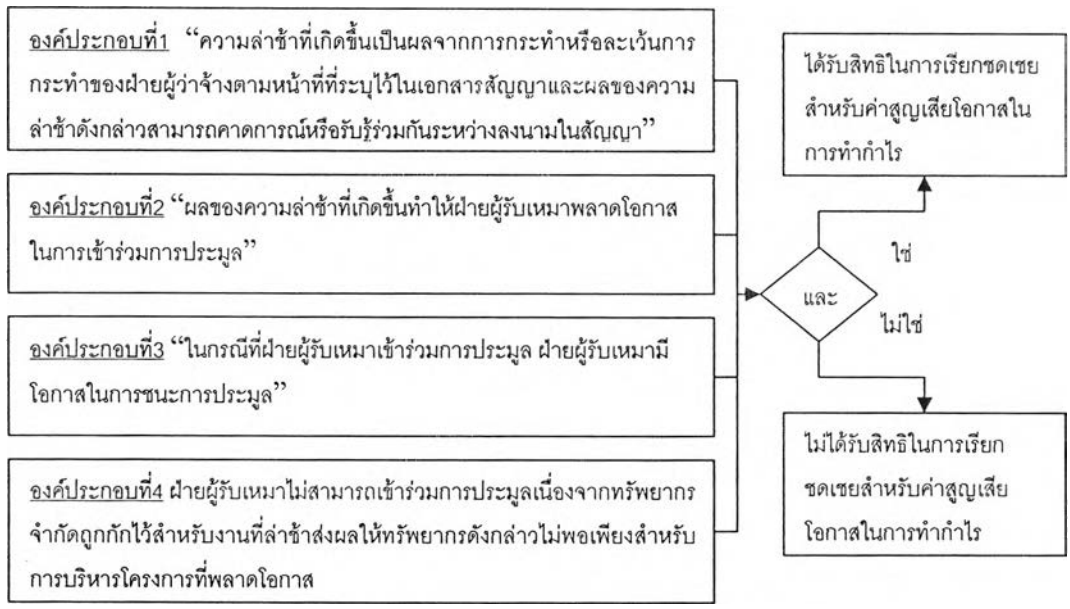

รูปที่ 3.1 แสดงแนวคิดในการระบุความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นสำหรับค่าสูญเสียโอกาสในการทำกำไร

3.4 แนวทางในการเตรียมการเพื่อพิสูจน์สิทธิเรียกชดเชยสำหรับการสูญเสียโอกาสในการทำกำไร

ในการเรียกชดเชยสำหรับค่าเสียหายใดๆ ฝ่ายผู้รับเหมาจำเป็นต้องทราบถึงหลักการและแนวทางในการเตรียมการ การจัดเก็บเอกสารตลอดจนข้อมูลที่จำเป็นเพื่อใช้ในการพิสูจน์ความรับผิดชอบในความเสียหายดังกล่าวต่อฝ่ายผู้ว่าจ้าง โดยในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวทางในการเตรียมการ ชนิดของเอกสารที่ทำการจัดเก็บตลอดจนข้อมูลที่จำเป็นในการพิสูจน์ความรับผิดชอบในความเสียหายในส่วนค่าสูญเสียโอกาสในการทำกำไร ดังนี้

3.4.1 แนวทางที่ใช้ในการพิสูจน์องค์ประกอบที่ 1 เพื่อใช้ในการเรียกชดเชยสำหรับค่าสูญเสียโอกาสในการทำกำไร

องค์ประกอบที่ 1 "ความล่าช้าที่เกิดขึ้นเป็นผลจากการกระทำหรือละเว้นการกระทำของฝ่ายผู้ว่าจ้างตามหน้าที่ระบุไว้ในเอกสารสัญญาและผลของความล่าช้าดังกล่าวสามารถคาดการณ์หรือรับรู้ร่วมกันระหว่างลงนามในสัญญา"

ในการเรียกชดเชยสำหรับความเสียหายใดๆ ฝ่ายผู้ทำการเรียกชดเชยจำเป็นต้องแสดงให้อีกฝ่ายเห็นถึง ความเสียหายที่ได้รับและสาเหตุของความเสียหายที่เกิดขึ้นซึ่งเป็นมูลเหตุเบื้องต้นที่ฝ่ายผู้เรียกชดเชยต้องแสดงเพื่อให้ได้สิทธิในการเรียกชดเชย ดังจะเห็นได้จากเนื้อหาในสัญญามาตรฐานในบางฉบับที่ระบุเกี่ยวกับขั้นตอนในการเรียกชดเชย อาทิเช่น

ในสัญญามาตรฐาน AIA A201 ได้กล่าวถึง มูลเหตุเบื้องต้นที่จำเป็นต้องแสดงเพื่อให้ได้สิทธิในการขยายระยะเวลาสัญญาซึ่งระบุอยู่ในข้อสัญญา 8.3.1 ซึ่งรายละเอียดมีดังนี้

Sub-clause 8.3.1 "If the Contractor is delayed at any time in the commencement or progress of the Work by an act or neglect of the Owner or Architect, or of an employee of either....."

ซึ่งสามารถแปลความหมายได้ดังนี้

"เมื่อฝ่ายผู้รับเหมามีความล่าช้าเกิดขึ้นทั้งกับวันเริ่มต้นสัญญา หรือความก้าวหน้าของโครงการซึ่งมีสาเหตุจากการกระทำหรือละเว้นการกระทำการใดๆ ของฝ่ายผู้ว่าจ้าง หรือ ฝ่ายสถาปนิกหรือจากพนักงานของฝ่ายดังกล่าว....."

ในสัญญามาตรฐาน JCT 80 ได้กล่าวถึงมูลเหตุเบื้องต้นที่ฝ่ายผู้รับเหมาจำเป็นต้องแสดงเพื่อใช้ในการเรียกชดเชยสำหรับความเสียหายใดๆ โดยรายละเอียดดังกล่าวระบุอยู่ใน ข้อสัญญาที่ 26 โดยกำหนดให้ ในการที่ฝ่ายผู้รับเหมาจะได้รับสิทธิในการเรียกชดเชยนั้น ฝ่ายผู้รับเหมาจำเป็นต้องพิสูจน์ด้วยหลักฐานให้เห็นว่า

1) ฝ่ายผู้รับเหมารับภาระต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายทางตรงที่เกิดขึ้นซึ่งค่าใช้จ่ายดังกล่าวไม่ถูกชำระภายใต้สัญญา
2) ค่าใช้จ่ายดังกล่าวเกิดขึ้นเนื่องมาจาก

(ก) การส่งมอบพื้นที่ล่าช้าภายใต้ ข้อสัญญาที่ 23.1.2.หรือ

(ข) ความก้าวหน้าของโครงการโดยรวมหรือกิจกรรมหนึ่งกิจกรรมใดได้รับผลกระทบด้วยเหตุหนึ่งเหตุใดหรือหลายเหตุร่วมกันที่อ้างถึงใน ข้อสัญญาที่ 26.2

จากการวิเคราะห์ตัวอย่างเนื้อหาสัญญามาตรฐานข้างต้น พบว่า ในการแสดงให้เห็นถึงความเสียหายที่ได้รับนั้น ฝ่ายผู้เรียกชดเชยต้องแสดงข้อมูล 3 ชุด ดังนี้

1) ข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงความเสียหายที่เกิดขึ้น ซึ่งประกอบด้วย ช่วงเวลาและระยะเวลาที่มีความล่าช้าเกิดขึ้น กิจกรรมที่ได้รับผลกระทบบนวิถีวิกฤต รวมถึงฝ่ายที่ได้รับผลกระทบตลอดจนค่าเสียหายที่เกิดขึ้น
2) ข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงสาเหตุของความเสียหายที่เกิดขึ้น ประกอบด้วย สาเหตุของความล่าช้าที่เกิดขึ้น และ ฝ่ายที่รับผิดชอบต่อความล่าช้าที่เกิดขึ้น และ
3) ข้อมูลที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างสาเหตุของความล่าช้า และ ความเสียหายที่เกิดขึ้น ซึ่งอยู่ในรูปของ ผลกระทบความเสียหายที่เกิดขึ้นจากความล่าช้าตลอดจนผลกระทบความล่าช้าที่วิเคราะห์ได้

โดยข้อมูลดังกล่าวได้จากเอกสารโครงการและเอกสารประกอบต่างๆที่เกี่ยวข้องกับความล่าช้า ตารางที่ 3.1 แสดงเอกสารสนับสนุนในการเรียกชดเชยจากความล่าช้าในงานก่อสร้าง

ตารางที่ 3.1 แสดงเอกสารสนับสนุนในการเรียกชดเชยจากความล่าช้าในงานก่อสร้าง (Wideman, 1990)

เอกสารที่ใช้ในกระบวนการการเรียกชดเชย	
1. เอกสารการประมูล	21. เอกสารต้นทุนจริงตามรอบบัญชี
2. แบบก่อสร้างและรายการแก้ไข	22. ใบคาดการณ์ราคาโครงการแล้วเสร็จ
3. เอกสารชี้แจง(Instruction to Contractor)	23. รายงานประสิทธิผลการทำงาน (Productivity Report)
4. ใบแจ้งการเปลี่ยนแปลงงาน และใบตอบรับ	24. เอกสารโต้ตอบภายใน บันทึกช่วยจำ
5. สัญญาฝ่ายผู้รับเหมาช่วง ใบสั่งซื้อและจดหมายโต้ตอบต่างๆ	25. จดหมายโต้ตอบตามสัญญา
6. แบบรายละเอียด แบบแก้ไข	26. บันทึกการประชุม
7. รายละเอียดการส่งแบบรายละเอียด	27. บันทึกการประชุมภาคสนาม

เอกสารที่ใช้ในกระบวนการการเรียกชดเชย	
8. รายงานประจำวัน	28. เอกสารขอคำชี้แจง (Request for Information)
9. รายงานการใช้เครื่องจักรประจำวัน	29. ใบแจ้งการเรียกชดเชยสำหรับระยะเวลาและค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้น
10. รายงานประสิทธิผลการทำงาน	30. รายงานการตรวจวัดงานภาครัฐบาล
11. ใบส่งมอบวัสดุ ใบเบิกจ่ายวัสดุ	31. รายงานการตรวจวัดงานโดยที่ปรึกษาโครงการ
12. เอกสารทางบัญชี	32. รายงานอุบัติเหตุที่เกิดขึ้น
13. รายละเอียดการเบิกจ่ายเงินตามสัญญา	33. รายงานประจำวัน และ รายละเอียดการเยี่ยมชม
14. ข้อมูลต้นทุนและการเบิกจ่ายทางบัญชี (Daily Force Account Record)	15. ข้อมูลต้นทุนและการเบิกจ่ายทางบัญชี (Daily Force Account Record)
16. แผนงานหลัก	17. แผนงานหลัก
18. แผนงานรายละเอียดและการปรับความก้าวหน้า	19. แผนงานรายละเอียดและการปรับความก้าวหน้า
20. แผนกิจกรรมย่อย	21. แผนกิจกรรมย่อย
22. ใบประมาณการ	23. ใบประมาณการ
24. เอกสารการควบคุมต้นทุน	25. เอกสารการควบคุมต้นทุน

นอกจากความสามารถในการแสดงให้เห็นถึงสาเหตุของความล่าช้าแล้ว ฝ่ายผู้รับเหมาจำเป็นต้องแสดงให้เห็นว่าความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่รับรู้ร่วมกันหรือคาดการณ์ได้ระหว่างลงนามในสัญญา

แม้ว่าในปัจจุบันยังไม่พบการเรียกชดเชยในส่วนของค่าสูญเสียโอกาสในการทำกำไรในงานก่อสร้าง แต่อย่างไรก็ตามเป็นที่ทราบร่วมกันระหว่างคู่สัญญาว่า ค่าสูญเสียโอกาสในการทำกำไรเป็นหนึ่งในประเภทของความเสียหายที่เป็นผลมาจากความล่าช้า ดังจะเห็นได้จากการที่ค่าสูญเสียโอกาสในการทำกำไรได้รับการยอมรับว่าเป็นองค์ประกอบหนึ่งของความเสียหายจากความล่าช้าทั้งจากหนังสือและบทความทางวิชาการต่างๆ(Adrian, 1988)

3.4.2 แนวทางที่ใช้ในการพิสูจน์องค์ประกอบที่ 2 เพื่อใช้ในการเรียกชดเชยสำหรับค่าสูญเสียโอกาสในการทำกำไร

องค์ประกอบที่ 2 "ผลของความล่าช้าที่เกิดขึ้นทำให้ฝ่ายผู้รับเหมาพลาดโอกาสในการเข้าร่วมการประมูล"

ฝ่ายผู้รับเหมาจำเป็นต้องแสดงให้ฝ่ายผู้ว่าจ้างเห็นว่า ในระหว่างที่โครงการเกิดความล่าช้า ฝ่ายผู้รับเหมาได้รับเชิญหรือมีโอกาสเข้าร่วมการประมูลโครงการใดๆและตัดสินใจเข้าร่วมประมูลโครงการนั้น

จากการศึกษาค้นคว้า พบว่า ในการตัดสินใจเข้าร่วมประมูลใดๆ ขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย โดยปัจจัย 5 อันดับแรกที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมประมูล (Wanous, 2000) ประกอบด้วย

1) ฝ่ายผู้รับเหมามีคุณสมบัติครบถ้วนในการเข้าร่วมประมูล
2) สถานะภาพทางการเงินของฝ่ายเจ้าของโครงการ
3) คุณลักษณะของโครงการที่เข้าร่วมประมูล
4) ความสามารถในการจัดเตรียมเอกสารการประมูลได้ทันในวันยื่นประมูลโครงการ
5) ความพร้อมของเงินลงทุนของฝ่ายผู้รับเหมา

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้เสนอชนิดของเอกสารที่ฝ่ายผู้รับเหมาต้องยื่นประกอบเพื่อพิสูจน์ให้เห็นว่าฝ่ายผู้รับเหมามีโอกาสเข้าร่วมประมูลโครงการ โดยอาศัยปัจจัยดังกล่าวข้างต้นเป็นตัวกำหนดชนิดของเอกสารที่ใช้ในการยื่นประกอบ

- **ชนิดเอกสารที่ต้องยื่นประกอบการเรียกชดเชยเพื่อแสดงให้เห็นถึงความเป็นไปได้ในการตัดสินใจเข้าร่วมประมูลโครงการ**

ในการเรียกชดเชยสำหรับการสูญเสียโอกาสในการทำกำไรนั้น ผู้วิจัยขอเสนอให้ฝ่ายผู้รับเหมาต้องยื่นเอกสารประกอบเพื่อพิสูจน์ว่าฝ่ายผู้รับเหมามีโอกาสเข้าร่วมประมูลโครงการ โดยเอกสารดังกล่าว ประกอบด้วย

- จดหมายเชิญเข้าร่วมประมูลโครงการ มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ทราบว่าฝ่ายผู้รับเหมาได้รับเชิญให้เข้าร่วมประมูลโครงการ
- เอกสารการประมูล(Bid Package) มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ทราบถึงความพร้อมของฝ่ายผู้รับเหมาสำหรับเข้าร่วมประมูลโครงการและฝ่ายผู้รับเหมาสามารถจัดเตรียมเอกสารการประมูลได้ทันเวลา
- เอกสารที่ระบุแหล่งเงินทุนแก่ฝ่ายผู้ว่าจ้างเพื่อสนับสนุนโครงการ มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ทราบถึงแหล่งเงินทุนที่ใช้ในการสนับสนุนโครงการ อาทิ เช่น หนังสือรับรองของสถาบันทางการเงินที่ให้การสนับสนุน
- หลักฐานแสดงผลงานขององค์กรที่ผ่านมาในอดีต มีวัตถุประสงค์ เพื่อให้ทราบถึงขีดความสามารถของฝ่ายผู้รับเหมาในการรับโครงการ ทั้งนี้ควรแสดงให้เห็นถึง ขนาด มูลค่า ตลอดจนลักษณะโครงการ
- เอกสารทางการแสดงสถานะภาพทางการเงินของฝ่ายผู้รับเหมา มีวัตถุประสงค์เพื่อระบุความสามารถในการจัดหาเงินเพื่อใช้ในการบริหารโครงการของฝ่ายผู้รับเหมา
- เอกสารประเมินกระแสเงินสดดำเนินการน้อยที่สุดของโครงการที่พิจารณา มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินเงินสดดำเนินการณ์น้อยสุดของโครงการที่พลาดโอกาส

3.4.3 แนวทางที่ใช้ในการพิสูจน์องค์ประกอบที่ 3 เพื่อใช้ในการเรียกชดเชยสำหรับค่าสูญเสียโอกาสในการทำกำไร

องค์ประกอบที่ 3 “ฝ่ายผู้รับเหมามีโอกาสในการชนะการประมูล

ในการพิสูจน์โอกาสในการชนะการประมูลของฝ่ายผู้รับเหมาสำหรับงานที่พลาดโอกาส ผู้วิจัยได้ประยุกต์ใช้แบบจำลองการประมูลที่ได้ทำการศึกษาในปัจจุบัน เป็นพื้นฐานในการเสนอแนวคิดสำหรับการวัดโอกาสในชนะการประมูล

- **หลักการและพื้นฐานของแนวคิดที่นำเสนอ**

จากการศึกษาค้นคว้า พบว่า โดยทั่วไป แบบจำลองการประมูลที่มีอยู่มักเป็นการหาราคาประมูลเพื่อเพิ่มโอกาสในการชนะการประมูลงานในอนาคต แต่อย่างไรก็ตาม เนื่องจากการพิสูจน์โอกาสในการชนะการประมูลของงานที่พลาดโอกาส เป็นการพิสูจน์โอกาสที่จะชนะการประมูลของราคาที่ฝ่ายผู้รับเหมายื่นเสนอโดยไม่ได้เข้าร่วมประมูล ดังนั้นการขาดความน่าเชื่อถือของราคาที่ฝ่ายผู้รับเหมายื่นประมูลจึงเป็นปัญหาที่สำคัญในการพิสูจน์โอกาสชนะการประมูลในงานที่พลาดโอกาสของฝ่ายผู้รับเหมา

- **การนำเสนอแนวคิดที่ใช้ในการพิสูจน์โอกาสในการชนะการประมูล**

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้นำเสนอแนวทางที่ใช้ในการพิสูจน์โอกาสชนะการประมูล 2 แนวทาง ซึ่งแนวทางดังกล่าวสามารถตัดปัญหาเกี่ยวกับความไม่แน่นอนในราคาที่ฝ่ายผู้รับเหมายื่นประมูลในโครงการที่พลาดโอกาส

แนวคิดที่ 1 การพิสูจน์โอกาสในการชนะการประมูลโครงการโดยอาศัยดัชนีวัดความสามารถในการประมูล

ในแนวทางนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการวัดความสามารถในการแข่งขันประมูลโครงการ (Drew, 1997) มาประยุกต์ใช้ในการวัดโอกาสชนะการประมูล รูปที่ 3.2 แสดงตัวอย่างเส้นโค้งความสัมพันธ์ระหว่าง ดัชนีวัดความสามารถในการแข่งขัน(C) และ มูลค่าในแต่ละโครงการ

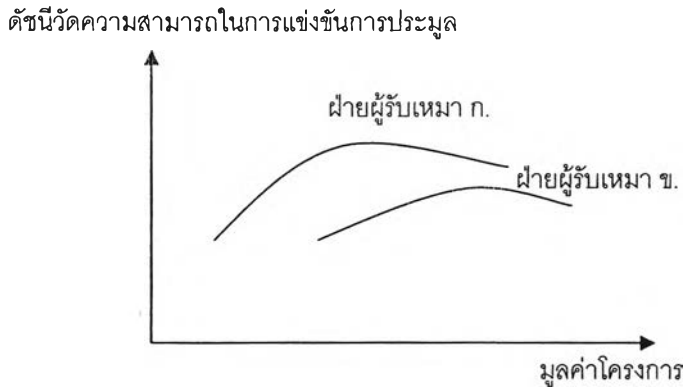

รูปที่ 3.2 แสดงตัวอย่างเส้นโค้งความสัมพันธ์ระหว่าง ดัชนีวัดความสามารถในการแข่งขัน(C) และ มูลค่าในแต่ละโครงการ

วิธีการดังกล่าวเป็นการเปรียบเทียบความสามารถในการแข่งขันประมูลโครงการของฝ่ายผู้รับเหมาแต่ละรายซึ่งจำแนกตามประเภทและขนาดของโครงการโดยอาศัยเส้นโค้งความสัมพันธ์ระหว่าง ดัชนีวัดความสามารถในการแข่งขัน(C) และ มูลค่าในแต่ละโครงการ รูปที่ 3.3 แสดงแนวทางในการจัดทำเส้นโค้งความสัมพันธ์ดัชนีวัดความสามารถในการแข่งขัน และมูลค่าโครงการ

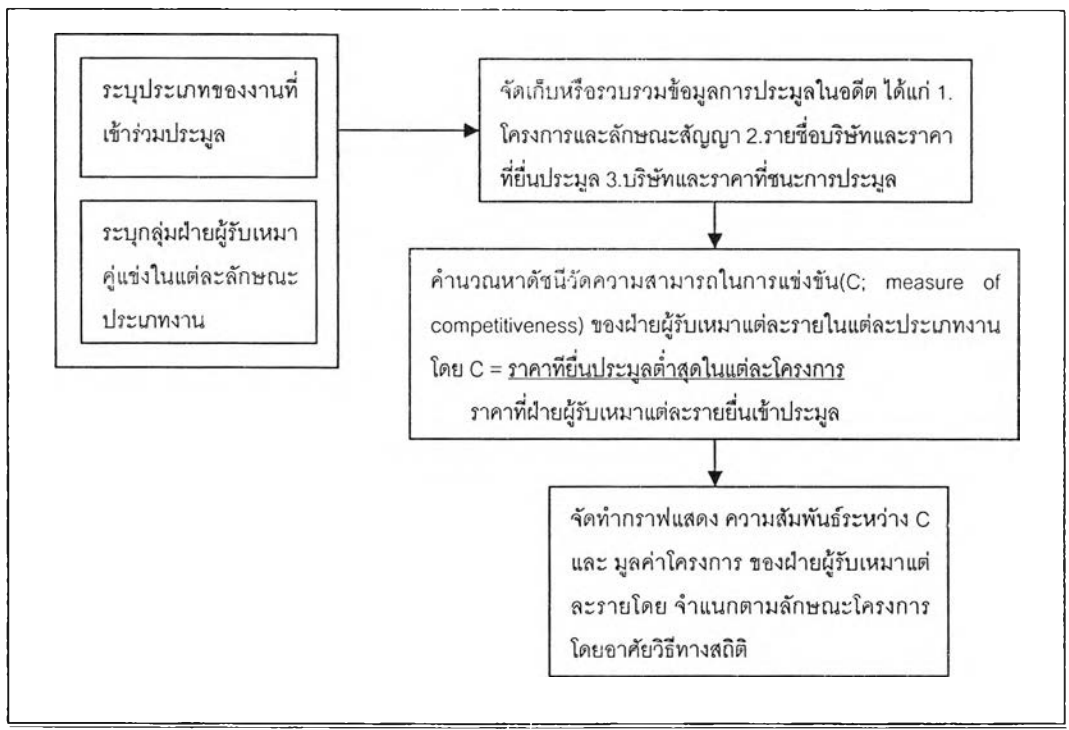

รูปที่ 3.3 แสดงแนวทางในการจัดทำเส้นโค้งความสัมพันธ์ดัชนีวัดความสามารถในการแข่งขัน และมูลค่าโครงการ

เมื่อดัชนีวัดความสามารถในการแข่งขันการประมูลเป็นสัดส่วนระหว่างราคาที่ยื่นประมูลต่ำสุดในแต่ละโครงการและราคาที่ฝ่ายผู้รับเหมาแต่ละรายยื่นเข้าประมูล โดยฝ่ายผู้รับเหมาจะมีโอกาสชนะการประมูลเมื่อ ดัชนีความสามารถในการแข่งขันประมูลของฝ่ายผู้รับเหมาสำหรับโครงการที่พลาดโอกาส มีค่ามากกว่าหรือเท่ากับดัชนีวัดของฝ่ายที่ชนะการประมูล รูปที่ 3.4 แสดงแนวทางในการพิสูจน์ว่าฝ่ายผู้รับเหมาความสามารถในการแข่งขันที่พอเพียงที่จะชนะการประมูล

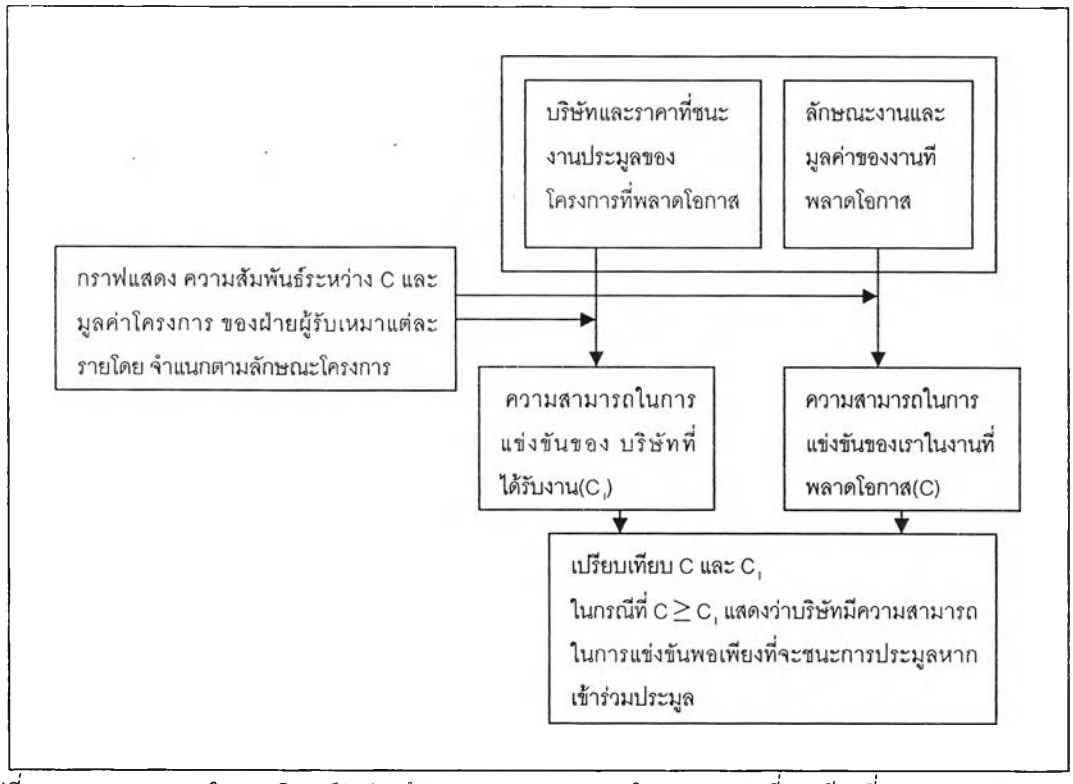

รูปที่ 3.4 แสดงแนวทางในการพิสูจน์ว่าฝ่ายผู้รับเหมาความสามารถในการแข่งขันที่พอเพียงที่จะชนะการประมูล

แนวคิดที่ 2 การพิสูจน์โอกาสในการชนะการประมูลโดยอาศัยดัชนีการประมูล

ในแนวทางนี้ ผู้วิจัยได้นำแนวคิดเกี่ยวกับการวัดดัชนีการประมูลมาใช้ในการพิสูจน์โอกาสในการชนะการประมูล โดยอาศัยเส้นโค้งความสัมพันธ์ระหว่างความถี่และค่าดัชนีการประมูล(R) โดยตามจำแนกประเภทโครงการ รูปที่ 3.5 แสดงตัวอย่างเส้นโค้งความสัมพันธ์ระหว่างดัชนีการประมูล(R) และ ความถี่ที่เกิดขึ้น

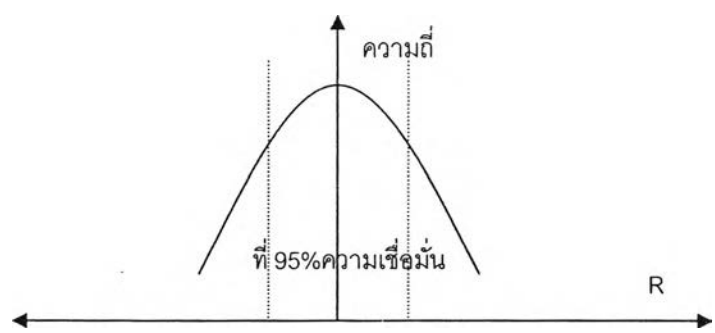

รูปที่ 3.5 แสดงตัวอย่างเส้นโค้งความสัมพันธ์ระหว่าง ดัชนีการประมูล(R) และ ความถี่ที่เกิดขึ้น

เมื่อดัชนีการประมูล(R) เป็นอัตราส่วนระหว่างราคาประมูลโครงการที่เสนอของฝ่ายผู้รับเหมาและราคากลางของโครงการในอดีต โดยฝ่ายผู้รับเหมาจะมีโอกาสชนะการประมูลโครงการเมื่อดัชนีการประมูลของโครงการที่พลาดโอกาสอยู่ระหว่างช่วง 95 เปอร์เซ็นต์ความเชื่อมั่นของความถี่ที่เกิดขึ้น รูปที่3.6 แสดงแนวคิดในการหาโอกาสที่จะยื่นประมูลงานต่ำกว่าราคาต่ำสุดของงานที่พลาดโอกาส

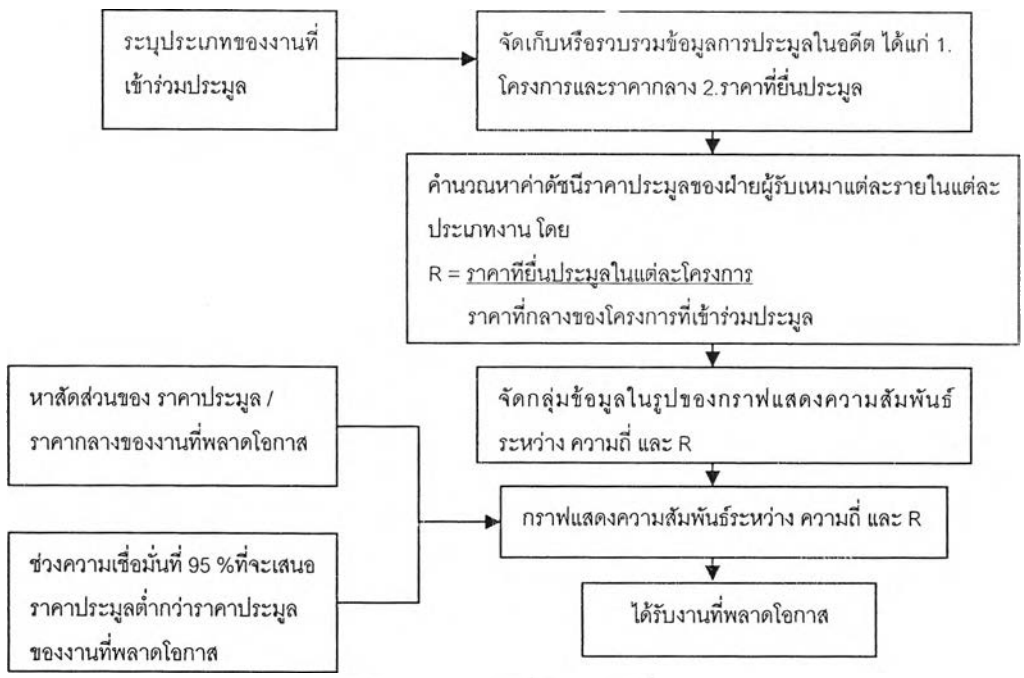

รูปที่ 3.6 แสดงแนวคิดในการหาโอกาสที่จะยื่นประมูลงานต่ำกว่าราคาต่ำสุดของงานที่พลาดโอกาส

อย่างไรก็ตาม แนวทางต่างๆที่นำเสนอข้างต้น จำเป็นต้องอาศัยข้อมูลการประมูลโครงการในอดีตของฝ่ายผู้รับเหมาแต่ละรายเป็นจำนวนมาก การมีหน่วยงานที่ทำการรวบรวมข้อมูลการประมูลโครงการโดยเฉพาะจะมีส่วนสำคัญอย่างยิ่งในการจัดเตรียมข้อมูลดังกล่าว

3.4.4 แนวทางที่ใช้ในการพิสูจน์องค์ประกอบที่ 4 เพื่อใช้ในการเรียกชดเชยสำหรับค่าสูญเสียโอกาสในการทำกำไร

องค์ประกอบที่ 4 "ฝ่ายผู้รับเหมาไม่สามารถเข้าร่วมการประมูลในงานดังกล่าว เนื่องจากทรัพยากรที่จำกัดถูกกักไว้สำหรับงานที่ล่าช้า

- **การวิเคราะห์ทรัพยากรที่เป็นตัวจำกัดในการตัดสินใจเข้าร่วมประมูลโครงการ**

ความสามารถในการจัดสรรทรัพยากรจำกัดเป็นส่วนประกอบที่สำคัญอย่างยิ่งในการตัดสินใจเข้าร่วมการประมูลโครงการใดๆ ทั้งนี้ในการระบุความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการสูญเสียโอกาสในการทำกำไรนั้น ฝ่ายผู้รับเหมาจำเป็นต้องแสดงให้ฝ่ายผู้ว่าจ้างเห็นว่าความล่าช้าที่เกิดขึ้นส่งผลให้ฝ่ายผู้รับเหมาไม่สามารถเข้าร่วมการประมูลในโครงการที่พลาดโอกาสเนื่องจากในกรณีที่มีความล่าช้าเกิดขึ้น ทรัพยากรจำกัดที่จำเป็นในการบริหารโครงการที่พลาดโอกาสมีมากกว่าขีดความสามารถของทรัพยากรที่มีอยู่ขององค์กร โดยทั่วไปแล้วทรัพยากรจำกัดในงานก่อสร้าง ได้แก่ แรงงาน เครื่องจักร วัสดุและเงินทุน

แม้ว่าแรงงาน เครื่องจักรและวัสดุเป็นทรัพยากรจำกัดที่สำคัญในการบริหารโครงการก่อสร้าง อย่างไรก็ตามในกรณีที่มีความจำเป็นต้องใช้ทรัพยากรดังกล่าวมากกว่าขีดความสามารถของทรัพยากรที่มีอยู่ องค์กรสามารถแก้ไขขีดความสามารถดังกล่าวได้หลายแนวทาง อาทิเช่นการเช่าหรือเช่าซื้อเครื่องจักรจากแหล่งอื่น การมีกลุ่มแรงงานหลักในการดำเนินโครงการและกลุ่มแรงงานสำรองในกรณีที่มีต้องการเร่งด่วน การทำงานล่วงเวลา การเช่าช่วง นอกจากนั้นยังสามารถใช้การปรับแผนงานรวมถึงการโยกย้ายทรัพยากรระหว่างโครงการเพื่อลดผลกระทบความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการขาดแคลนทรัพยากรในช่วงเวลาที่มีความต้องการทรัพยากรดังกล่าว (O' Brient, 2000)

ดังนั้น เงินทุนจึงเป็นทรัพยากรจำกัดชนิดเดียวที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเข้าร่วมประมูลโครงการ โดยขีดความสามารถดังกล่าววัดได้จากความสามารถในการจัดหาเงินสดดำเนินการน้อยที่สุดในการดำเนินโครงการของฝ่ายผู้รับเหมา

- **แนวทางที่ใช้ในการพิสูจน์องค์ประกอบที่ 4 เพื่อใช้ในการเรียกชดเชยสำหรับค่าสูญเสียโอกาสในการทำกำไร**

จากแนวคิดข้างต้น ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางในการพิสูจน์องค์ประกอบที่ 4 สำหรับการเรียกชดเชยสำหรับการสูญเสียโอกาสในการทำกำไร ซึ่งวิธีการดังกล่าวอาศัยการเปรียบเทียบเงินทุนดำเนินงานน้อยที่สุดในการดำเนินโครงการที่พลาดโอกาสระหว่างภาวะที่เกิดความล่าช้าและไม่มีความล่าช้าเกิดขึ้น ดังนี้

โดยฝ่ายผู้รับเหมาจะได้รับสิทธิในการเรียกชดเชยสำหรับการสูญเสียโอกาสในการทำกำไร เมื่อสามารถแสดงหลักฐานให้ฝ่ายผู้ว่าจ้างเห็นว่า ฝ่ายผู้รับเหมามีความสามารถเพียงพอในการจัดหาเงินทุนสำหรับการบริหารโครงการที่พลาดโอกาส และ ความล่าช้าที่เกิดขึ้นส่งผลทำให้ไม่สามารถจัดหาเงินทุนได้พอเพียง

ในกรณีที่

$MWC_{NO-D} < C$ แสดงว่าฝ่ายผู้รับเหมามีความสามารถเพียงพอในการจัดหาเงินทุนเพื่อใช้ในการบริหารโครงการที่พลาดโอกาส

$MWC_{D} > C$ แสดงว่าความล่าช้าที่เกิดขึ้นส่งผลทำให้ไม่สามารถจัดหาเงินทุนได้เพียงพอ

เมื่อ MWC_{D} =เงินสดดำเนินงานน้อยที่สุดในการดำเนินโครงการในกรณีมีความล่าช้าเกิดขึ้น (Minimal Working Capital with Delay Project)

MWC_{NO-D}=เงินสดดำเนินงานน้อยที่สุดในการดำเนินโครงการในกรณีที่ไม่มีความล่าช้าเกิดขึ้น (Minimal Working Capital without Delay Project)

C = ความสามารถในการจัดหาเงินทุน (อาทิเช่น วงเงินสินเชื่อที่มีอยู่)

โดยปริมาณเงินสดดำเนินงานน้อยที่สุดในการดำเนินโครงการดังกล่าวสามารถประเมินได้จากกระแสเงินสดสะสมมากที่สุดที่ต้องจัดหาเพิ่มเติม (ติดลบ) ในแผนกระแสเงินสดระดับองค์กร รูปที่ 3.7 แสดงแนวคิดในการพิสูจน์ว่าฝ่ายผู้รับเหมาได้รับความเสียหายเนื่องจากไม่สามารถจัดหากระแสเงินสดในการดำเนินการที่มีสาเหตุมาจากความล่าช้าที่เกิดขึ้น

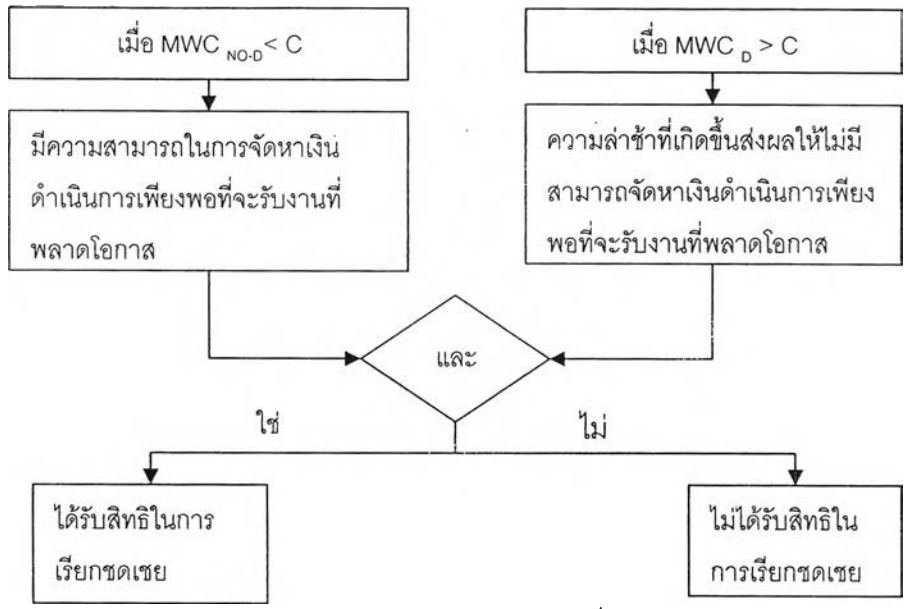

รูปที่ 3.7 แสดงแนวคิดในการพิสูจน์ว่าฝ่ายผู้รับเหมาได้รับความเสียหายเนื่องจากไม่สามารถจัดหากระแสเงินสดในการดำเนินการที่มีสาเหตุมาจากความล่าช้าที่เกิดขึ้น

- **การเสนอแนวทางในการประเมินกระแสเงินสดที่ใช้สำหรับการเรียกชดเชยเนื่องจากการสูญเสียโอกาสในการทำกำไร**

การประเมินกระแสเงินสดระดับองค์กรถือเป็นส่วนประกอบสำคัญในการเตรียมการสำหรับการเรียกชดเชยเนื่องจากการสูญเสียโอกาสในการทำกำไร ทั้งนี้กระแสเงินสดที่ประเมินได้จะถูกใช้เป็นพื้นฐานในการกำหนดปริมาณเงินสดดำเนินการน้อยที่สุดเพื่อพิสูจน์ให้เห็นถึงข้อจำกัดด้านทรัพยากรซึ่งส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าร่วมประมูลโครงการที่พลาดโอกาส

ในการเตรียมการสำหรับการเรียกชดเชยเนื่องจากการสูญเสียโอกาสในการทำกำไรนั้น กระแสเงินสดที่ใช้พิจารณา เป็นกระแสเงินสดระดับองค์กรซึ่งได้จากการรวมกระแสเงินสดของโครงการระหว่างดำเนินการเข้ากับกระแสเงินสดที่คาดการณ์ของโครงการที่พลาดโอกาส

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอเสนอแนวทางที่ใช้ในการประเมินกระแสเงินสดของโครงการระหว่างดำเนินการและกระแสเงินสดของโครงการที่พลาดโอกาส ดังนี้

ในการประเมินกระแสเงินสดของโครงการที่อยู่ระหว่างดำเนินการนั้น ทั้งนี้เพื่อให้กระแสเงินสดที่ประเมินได้ใกล้เคียงความเป็นจริง ผู้วิจัยขอเสนอให้ทำการประเมินกระแสเงินสดของโครงการระหว่างดำเนินการโดยอาศัยวิธีทางตรงจากนั้นนำกระแสเงินสดที่ได้ทำการเปรียบเทียบและปรับแก้กับกระแสเงินสดที่เกิดขึ้นจริงในเอกสารทางบัญชี โดยหลีกเลี่ยงการใช้สูตรทางคณิตศาสตร์หรือการคาดการณ์ในการประเมิน ซึ่งสอดคล้องกับหลักในการเพิ่มความน่าเชื่อถือของวิธีประเมินที่นำเสนอ (McDonald,1989) โดยในการประเมินกระแสเงินสดโดยวิธีทางตรงนั้น ได้จากก เรนำแผนงานพิจารณาร่วมกับข้อมูลในรายละเอียดประมาณการค่าก่อสร้างมากระจายต้นทุนให้แก่กิจกรรมต่างๆ บนแผนงานในรูปของ Bar Chart แล้วรวมต้นทุนการก่อสร้างของทุกกิจกรรมที่อยู่ในเวลาเดียวกันเข้าด้วยกัน แผนกระแสเงินสดออกของโครงการได้จากการกระจายต้นทุนรวมที่ได้ตามสัดส่วนต้นทุนของแต่ละประเภทตามองค์ประกอบของช่วงเลื่อนเวลาการชำระหนี้ของต้นทุนต่างๆเหล่านั้น ส่วนแผนกระแสเงินสดเข้าจำเป็นต้องทราบกำหนดการจ่ายงวดเงินหรือมูลค่าการก่อสร้างที่จะได้รับจากฝ่ายผู้ว่าจ้างตามช่วงเลื่อนเวลาการรับเงินและองค์ประกอบในการเบิกจ่าย นอกจากนั้นจำเป็นต้องทราบองค์ประกอบของเงินกักประกันงานและการคืนเงินที่กักไว้ โดยกระแสเงินสดหาได้จากการหักกระแสเงินสดออกออกจากกระแสเงินสดเข้า รูปที่ 3.8 แสดงขั้นตอนในการประเมินกระแสเงินสดโดยวิธีทางตรง

รูปที่ 3.8 แสดงขั้นตอนในการประเมินกระแสเงินสดโดยวิธีทางตรง

สำหรับการประเมินกระแสเงินสดของโครงการที่พลาดโอกาสนั้น เนื่องจากการประเมินกระแสเงินสดของโครงการที่พลาดโอกาสเป็นการคาดการณ์กระแสเงินสดของโครงการที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ทำให้ไม่สามารถใช้วิธีทางตรงในการประเมินซึ่งส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของกระแสเงินสดที่ประเมินได้ อย่างไรก็ตาม ปัญหาเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือดังกล่าวไม่สามารถใช้เป็นข้ออ้างในการละเว้นการชดเชยค่าเสียหาย ดังจะเห็นได้จาก แนวคิดที่ศาลใช้ในการวินิจฉัยเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของผลลัพธ์ที่ได้จากการประเมิน (Lemar, 2003) โดยมีรายละเอียดดังนี้

"แม้ว่าความสูญเสียที่เกิดขึ้นไม่สามารถประเมินได้อย่างแน่นอน อย่างไรก็ตาม ผู้กระทำผิดไม่สามารถใช้ประโยชน์จากความไม่ชัดเจนดังกล่าวในการละเว้นการชดเชยความเสียหาย"

"ศาลพิจารณาตามหลักฐานที่มีความชัดเจน หากไม่สามารถหาได้ศาลพิจารณาตามหลักฐานเท่าที่มีอยู่"

ซึ่งจากการศึกษาค้นคว้า พบว่า ในกรณีที่ไม่สามารถใช้วิธีทางตรงในการประเมินได้ ศาลอนุญาตให้ใช้วิธีที่ดีที่สุดในการประเมิน โดยหลักการที่ใช้ในการประเมินทางอ้อมซึ่งศาลอนุญาตใช้เป็นพื้นฐานในการประเมิน (Robinson, 2001) ประกอบด้วย

- ประเมินโดยอาศัยประสบการณ์เดิมที่มีอยู่(Prior Experience)
- ประเมินโดยอาศัยข้อมูลภายหลังเปิดดำเนินการแล้ว(Subsequent Experience)
- ประเมินโดยอาศัยโครงการธุรกิจแบบเดียวกันในเขตอื่นๆ (Experience at Other Location) สิ่งที่ต้องพิจารณาเช่น ขนาด ที่ตั้ง การดำเนินงาน และปัจจัยในการผลิตที่แตกต่างในแต่ละเขต
- ประเมินโดยอาศัยโครงการธุรกิจแบบเดียวกันของคู่แข่ง (Experience of Others or Industry Data) สิ่งที่ต้องพิจารณา คือ ความแตกต่างกันระหว่างทั้ง 2 โครงการ
- ประเมินโดยอาศัยการศึกษาโครงการเบื้องต้น (Consideration of Planning Documents) ข้อเสียเป็นข้อมูลจากการคาดการณ์ ควรมีการเปรียบเทียบการข้อมูลแหล่งอื่นเพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือ

- ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ (Expert Testimony)

จากแนวคิดข้างต้น ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยขอเสนอให้ กระแสเงินสดของโครงการที่พลาดโอกาสประเมินโดยอาศัยวิธีที่นำเสนอโดย Hardy (1970) วิธีดังกล่าวอาศัยหลักการในการประเมินกระแสเงินสดของโครงการที่พลาดโอกาสโดยใช้ประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ ซึ่งกระแสเงินสดของโครงการที่พลาดโอกาสประเมินโดยอาศัยเส้นโค้งความสัมพันธ์ระหว่างร้อยละมูลค่าสะสมของโครงการและร้อยละของเวลาที่ใช้ไปของงานก่อสร้างที่มีลักษณะใกล้เคียงกันในอดีต โดยสมมติให้สัดส่วนเพิ่ม(Mark Up) กระจายสม่ำเสมอตลอดระยะเวลาโครงการร่วมกับรายละเอียดของข้อมูลโครงการที่มีอยู่มาประเมินกระแสเงินสดออกและเข้า ทั้งนี้เนื่องจากวิธีดังกล่าวมีหลักการสอดคล้องกับหลักการที่ใช้ในการประเมินทางอ้อมที่นำเสนอข้างต้น และกระแสเงินสดที่ประเมินได้มีความน่าเชื่อถือเพียงพอ (Mckay,1971 อ้างถึงใน Harris ,2001) ตารางที่ 3.2 แสดงชนิดของข้อมูลที่จำเป็นในการประเมินกระแสเงินสดโดยวิธีทางตรงและการประเมินกระแสเงินสดโดยอาศัยเส้นโค้งความสัมพันธ์ระหว่างร้อยละมูลค่าสะสมของโครงการและร้อยละของเวลาที่ใช้ไปของงานก่อสร้าง

ตารางที่ 3.2 แสดงชนิดของข้อมูลที่จำเป็นในการประเมินกระแสเงินสดโดยวิธีทางตรงและการประเมินกระแสเงินสดโดยอาศัยเส้นโค้งความสัมพันธ์ระหว่างร้อยละมูลค่าสะสมของโครงการและร้อยละของเวลาที่ใช้ไปของงานก่อสร้าง

ตารางเปรียบเทียบข้อมูลที่ใช้ในการประเมินกระแสเงินสด	
ในกรณีที่ข้อมูลโครงการมีพอเพียง	**ในกรณีที่ข้อมูลโครงการมีไม่พอเพียง**
1. ใบประมานการ	1. เส้นโค้งความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่าโครงการและระยะเวลา
2. ข้อมูลทรัพยากรในการดำเนินโครงการ	2. เส้นโค้งความสัมพันธ์ระหว่างต้นทุนโครงการและระยะเวลา
▪ ต้นทุนวัสดุ อุปกรณ์	3. ใบการตรวจวัดและส่งมอบงาน
▪ รายละเอียดองค์ประกอบการชำระหนี้	4. เงินเบิกค้างจ่าย
3. แผนงาน	5. รายละเอียดของสัญญา
▪ กำหนดเวลาเริ่มต้นและแล้วเสร็จในแต่ละกิจกรรม	▪ องค์ประกอบในการเบิกจ่าย
▪ ระยะเวลาในการดำเนินการในแต่ละกิจกรรม	▪ เงินกักประกัน และการคืนเงินกักประกัน
4. รายละเอียดการกระจายต้นทุนโครงการ	▪ ข้อกำหนดอื่นๆ
5. ใบการตรวจวัดและส่งมอบงาน	6. รายละเอียดโครงการ
6. เงินเบิกค้างจ่าย	▪ ชื่อโครงการ

ตารางเปรียบเทียบข้อมูลที่ใช้ในการประเมินกระแสเงินสด	
ในกรณีที่ข้อมูลโครงการมีพอเพียง	**ในกรณีที่ข้อมูลโครงการมีไม่พอเพียง**
7. รายละเอียดของสัญญา ▪ องค์ประกอบในการเบิกจ่าย ▪ เงินกักประกัน และการคืนเงินกักประกัน ▪ ข้อกำหนดอื่นๆ 8. รายละเอียดโครงการ ▪ ชื่อโครงการ ▪ กำหนดเวลาต่างๆ และ ระยะเวลาโครงการ เวลาปฏิทิน ▪ มูลค่ารวมโครงการ 9. ต้นทุนทางอ้อม ▪ ต้นทุนทางอ้อมภาคสนาม ▪ ต้นทุนทางอ้อมสำนักงาน 10. รายละเอียดการกระจายต้นทุน 11. ต้นทุนฝ่ายผู้รับเหมาช่วง ▪ มูลค่างาน ▪ รายละเอียดการเบิกจ่าย	▪ กำหนดเวลาต่างๆ และ ระยะเวลาโครงการ เวลาปฏิทิน ▪ มูลค่ารวมโครงการ 7. ต้นทุนทางอ้อม ▪ ต้นทุนทางอ้อมภาคสนาม ▪ ต้นทุนทางอ้อมสำนักงาน 8. รายละเอียดการกระจายต้นทุน

ในการประเมินกระแสเงินสดโดยอาศัยเส้นโค้งความสัมพันธ์ระหว่างร้อยละมูลค่าสะสมของโครงการและร้อยละของเวลาที่ใช้ไปของงานก่อสร้างที่มีลักษณะใกล้เคียงกันในอดีตนั้น ได้จากการนำเส้นโค้งมาตรฐานมาขยายสัดส่วนด้วยระยะเวลาและมูลค่าของโครงการดังกล่าว หลังจากนั้นจะนำเส้นโค้งมูลค่าโครงการที่ได้มาพิจารณาร่วมกับ องค์ประกอบเงินกักประกัน ช่วงเลื่อนระยะเวลาการชำระหนี้และ ช่วงเลื่อนระยะเวลาการรับเงิน ตลอดจนปริมาณงานที่แล้วเสร็จเพื่อหากระแสเงินสดเข้าและออกของโครงการที่พิจารณา โดยกระแสเงินสดของโครงการที่พิจารณาได้จากผลรวมของกระแสเงินสดเข้าและกระแสเงินสดออกที่ประมาณได้ รูปที่ 3.9 แสดงขั้นตอนในการประเมินกระแสเงินสดของโครงการที่พลาดโอกาสโดยอาศัยเส้นโค้งความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่าโครงการและระยะเวลาโครงการ

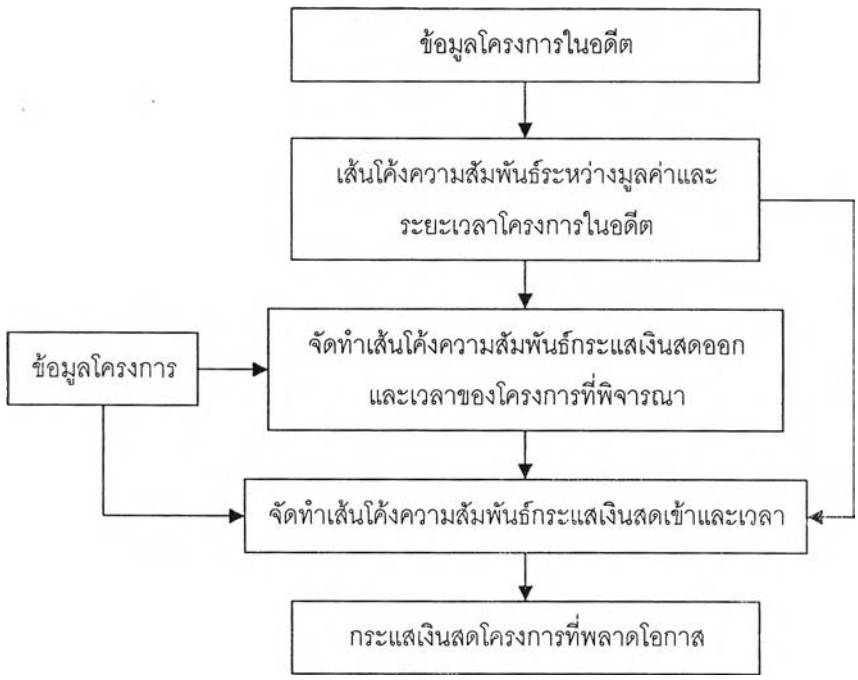

รูปที่ 3.9 แสดงขั้นตอนในการประเมินกระแสเงินสดของโครงการที่พลาดโอกาสโดยอาศัยเส้นโค้งความสัมพันธ์ระหว่างมูลค่าโครงการและระยะเวลาโครงการ

โดยกระแสเงินสดระหว่างระดับองค์กรสามารถหาได้จากการรวมแผนกระแสเงินสดของโครงการระหว่างดำเนินการเข้ากับกระแสเงินสดของโครงการที่พลาดโอกาส เมื่อกระแสเงินสดระดับโครงการระหว่างดำเนินการได้จากการรวมกระแสเงินสดของแต่ละโครงการเข้าด้วยกัน อย่างไรก็ตาม กระแสเงินสดระหว่างดำเนินการดังกล่าวจำเป็นต้องมีปรับแก้อัตราเงินเฟ้อและทำการเปรียบเทียบกับกระแสเงินสดที่เกิดขึ้นจริงในเอกสารทางบัญชีเพื่อให้ค่าที่ได้มีความถูกต้องใกล้เคียงกับความเป็นจริง รูปที่ 3.10 แสดงแนวคิดในการประเมินกระแสเงินสดระดับองค์กรสำหรับเพื่อหาเงินสดดำเนินการน้อยที่สุด

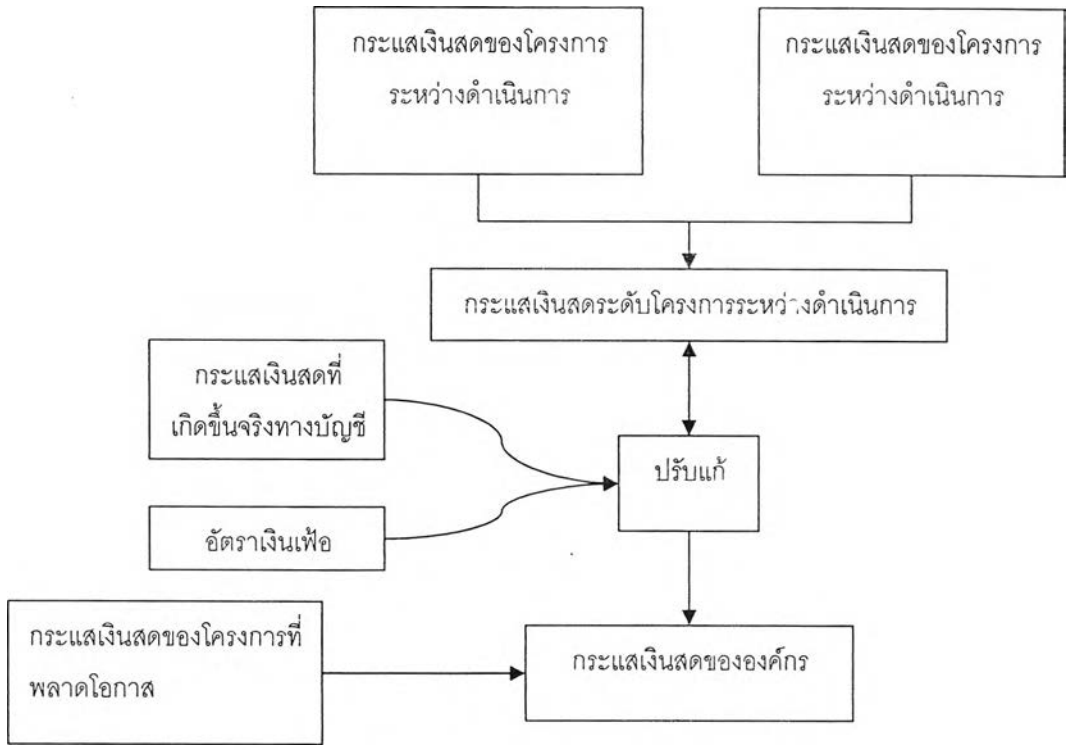

รูปที่ 3.10 แสดงแนวทางที่ใช้ในการประเมินกระแสเงินสดขององค์กรเพื่อเตรียมการสำหรับการเรียกชดเชยเนื่องจากการสูญเสียโอกาสในการทำกำไร

3.5 สรุป

การศึกษาในบทนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวคิดที่ใช้ในการเรียกชดเชยสำหรับค่าสูญเสียโอกาสในการทำกำไรและนำเสนอแนวทางในการพิสูจน์ความรับผิดชอบต่อความเสียหายที่เกิดขึ้นสำหรับการสูญเสียโอกาสในการทำกำไร โดยจากผลการศึกษาพบว่า ในการเรียกชดเชยสำหรับความเสียหายที่เกิดขึ้นเนื่องจากการสูญเสียโอกาสในการทำกำไร ฝ่ายผู้รับเหมาจำเป็นต้องพิสูจน์ให้ฝ่ายผู้ว่าจ้างเห็นว่า

(1) ความล่าช้าที่เกิดขึ้นเป็นผลจากการกระทำหรือละเว้นการกระทำของฝ่ายผู้ว่าจ้างตามหน้าที่ระบุไว้ในเอกสารสัญญาและความเสียหายที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งที่คาดการณ์ได้ขณะทำสัญญา

(2) ผลของความล่าช้าที่เกิดขึ้นทำให้ฝ่ายผู้รับเหมาพลาดโอกาสในการเข้าร่วมการประมูล

(3) ในกรณีที่ฝ่ายผู้รับเหมาเข้าร่วมการประมูล ฝ่ายผู้รับเหมามีโอกาสในการชนะการประมูล

(4) ฝ่ายผู้รับเหมาไม่สามารถเข้าร่วมการประมูลในงานดังกล่าว เนื่องจากทรัพยากรจำกัดถูกกักไว้สำหรับงานที่ล่าช้าส่งผลให้ทรัพยากรดังกล่าวไม่พอเพียงสำหรับการบริหารโครงการที่พลาดโอกาส

โดยวิธีที่ใช้ในการประเมินผลกระทบความเสียหายที่เกิดขึ้นต้องมีความถูกต้อง ไม่อาศัยการคาดการณ์จนเกินไป ทั้งนี้ต้องไม่มีเนื้อหาในสัญญางดเว้นสิทธิในการเรียกชดเชยในสำหรับค่าสูญเสียโอกาสในการทำกำไร ซึ่งแนวทางในการพิสูจน์องค์ประกอบดังกล่าว มีดังนี้

ในการพิสูจน์ความรับผิดชอบต่อความเสียหายนั้น ฝ่ายผู้รับเหมาต้องแสดงให้ฝ่ายผู้ว่าจ้างทราบถึงมูลเหตุเบื้องต้นที่ให้สิทธิในการเรียกชดเชย ซึ่งมูลเหตุดังกล่าวประกอบด้วย ความเสียหายที่เกิดขึ้นและสาเหตุของความเสียหาย นอกจากนั้นยังต้องพิสูจน์ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างความเสียหายที่เกิดขึ้นและสาเหตุของความเสียหาย ซึ่งข้อมูลดังกล่าวได้จากการจัดเก็บเอกสารและข้อมูลโครงการที่เกี่ยวข้องกับความล่าช้า แม้ว่าในปัจจุบัน ยังไม่มีการเรียกชดเชยเนื่องจากความล่าช้าสำหรับค่าสูญเสียโอกาสเกิดขึ้นจริง แต่อย่างไรก็ตามความเสียหายเนื่องจากการสูญเสียโอกาสเป็นสิ่งที่คาดการณ์ได้ระหว่างทำสัญญา เนื่องจากเป็นที่ทราบร่วมกันว่าค่าสูญเสียโอกาสเป็นความเสียหายประเภทหนึ่งที่เกิดจากความล่าช้า

ในการพิสูจน์ว่าฝ่ายผู้รับเหมามีโอกาสเข้าร่วมประมูลโครงการนั้น การพิสูจน์องค์ประกอบดังกล่าวได้จากการยื่นเอกสารเพื่อชี้ให้เห็นถึงโอกาสในการเข้าร่วมประมูลร่วมกับเอกสารส่วนอื่นในการเรียกชดเชย ซึ่งเอกสารดังกล่าวประกอบด้วย จดหมายเชิญเข้าร่วมประมูลโครงการ เอกสารการประมูล(Bid Package) เอกสารที่ระบุแหล่งเงินทุนแก่ฝ่ายผู้ว่าจ้างเพื่อสนับสนุนโครงการ หลักฐานแสดงผลงานขององค์กรที่ผ่านมาใน เอกสารทางการแสดงสถานะภาพทางการเงินของฝ่ายผู้รับเหมา เอกสารประเมินกระแสเงินสดดำเนินการน้อยที่สุดของโครงการที่พิจารณา ซึ่งเอกสารต่างๆเหล่านี้สามารถใช้เป็นหลักฐานอ้างอิงในการพิสูจน์ว่าความเป็นไปได้ในการเข้าร่วมประมูลโครงการของฝ่ายผู้รับเหมา

สำหรับการพิสูจน์ให้เห็นถึงโอกาสในการชนะการประมูลนั้น อาศัยแนวคิดเกี่ยวกับดัชนีวัดความสามารถในการแข่งขันการประมูลและดัชนีการประมูลในการวัดโอกาสในการชนะการประมูลสำหรับโครงการที่พลาดโอกาสของฝ่ายผู้รับเหมา ซึ่งวิธีดังกล่าวช่วยลดปัญหาเกี่ยวกับความไม่แน่นอนของราคาที่ใช้ในการยื่นประมูลโครงการที่พลาดโอกาสของฝ่ายผู้รับเหมา

ความสามารถในการจัดหาเงินสดดำเนินการน้อยที่สุดเป็นสิ่งที่ชี้ให้เห็นถึงขีดความสามารถในการประมูลโครงการของฝ่ายผู้รับเหมา โดยฝ่ายผู้รับเหมาจะได้รับสิทธิในการเรียกชดเชยสำหรับการสูญเสียโอกาสเมื่อสามารถแสดงให้ฝ่ายผู้ว่าจ้างเห็นว่า ฝ่ายผู้รับเหมามีความสามารถเพียงพอในการจัดหาเงินทุนสำหรับการบริหารโครงการที่พลาดโอกาสและความล่าช้าที่เกิดขึ้นส่งผลทำให้ไม่สามารถจัดหาเงินทุนได้เพียงพอ โดยในการพิสูจน์ว่าฝ่ายผู้รับเหมามีสามารถจัดหาเงินทุนดำเนินการเพียงพอสำหรับโครงการที่พลาดโอกาสนั้น ได้จากการเปรียบเทียบระหว่างความสามารถในการจัดหาเงินทุนขององค์กร และปริมานเงินสดดำเนินการน้อยที่สุดในกรณีที่ได้รับโครงการที่พลาดโอกาสเมื่อไม่มีความล่าช้าเกิดขึ้น ในขณะที่การพิสูจน์ว่า ความล่าช้าที่เกิดขึ้นส่งผลทำให้ไม่สามารถจัดหาเงินทุนได้พอเพียงนั้น ได้จากการเปรียบเทียบระหว่างความสามารถในการจัดหาเงินทุนขององค์กร และปริมานเงินดำเนินการน้อยที่สุดในกรณีที่ได้รับโครงการที่พลาดโอกาสและมีความล่าช้าเกิดขึ้น ซึ่งปริมาณเงินสดดำเนินการน้อยที่สุดได้จากการประเมินแผนกระแสเงินสดระดับองค์กรในกรณีที่ได้รับโครงการที่พลาดโอกาส